

A historical cadastral map of the Daleszyce and Brzechów area. The map shows land parcels with various labels such as 'D67', 'D62', 'D52', 'D51', 'D50', 'D49', 'D48', 'D47', 'D46', 'D45', 'D44', 'D43', 'D42', 'D41', 'D40', 'D39', 'D38', 'D37', 'D36', 'D35', 'D34', 'D33', 'D32', 'D31', 'D30', 'D29', 'D28', 'D27', 'D26', 'D25', 'D24', 'D23', 'D22', 'D21', 'D20', 'D19', 'D18', 'D17', 'D16', 'D15', 'D14', 'D13', 'D12', 'D11', 'D10', 'D9', 'D8', 'D7', 'D6', 'D5', 'D4', 'D3', 'D2', 'D1'. It also features labels for 'Daleszyce', 'Brzechów', 'Wytostwo', 'Dworcysko', 'Saczanówka', 'Za kościołem', 'Doleduca', 'Pod Barbarą', 'Dziśniewski', 'Dek', 'E35', 'E31', 'E30', 'E29', 'E28', 'E27', 'E26', 'E25', 'E24', 'E23', 'E22', 'E21', 'E20', 'E19', 'E18', 'E17', 'E16', 'E15', 'E14', 'E13', 'E12', 'E11', 'E10', 'E9', 'E8', 'E7', 'E6', 'E5', 'E4', 'E3', 'E2', 'E1'. The map is drawn in brown ink on aged paper with some green and blue shading for water and vegetation.

Dariusz Kalina

Materiały do dziejów miasta i gminy Daleszyce

cz. 2

Wieś Brzechów

Daleszyce 2023

Wydawca:
Urząd Miasta i Gminy w Daleszycach
26-021 Daleszyce, pl. Staszica 9
NIP: 657-18-95-708
gmina@daleszyce.pl

Redakcja: Piotr Ferens

Projekt okładki: Adam Malicki

Opracowanie graficzne, skład i druk:
Studio Reklamy ADfactory Konrad Kraska
25-369 Kielce, ul. Żeromskiego 13
NIP: 657-292-77-29
adfactory.reklama@gmail.com

ISBN: 978-83-969562-0-0

© Wszystkie prawa zastrzeżone – Dariusz Kalina; Urząd Miasta i Gminy w Daleszycach.

Z przyjemnością oddajemy w ręce Państwa „Materiały do dziejów miasta i gminy Daleszyce”. To znaczący materiał historyczny dotyczący naszej Małej Ojczyzny. Na kartach 18 publikacji autor przywraca odległą historię wielu miejscowości z którymi spojrzenie na dzisiejszą gminę, w XXI wieku, staje się prawdziwe i pełne. Wiele ciekawych informacji będzie zapewne dla czytelnika zaskakujących. Zachęcam do lektury i rozwijania wyobraźni historycznej o tym, skąd nasze korzenie, o ziemi, na której się urodziliśmy, którą zamieszkujemy, o miejscach, gdzie pracujemy i wypoczywamy, a które to miejsca przed wiekami zamieszkiwali nasi przodkowie! Życząc miłej lektury, wierzę, że w wielu czytelnikach odezwie się pasja historyka.

Dariusz Mironiński

Pieczęć okrągła (30 mm.) wyobraża na tarczy wagę. W otoku napis bardzo uszkodzony ..... DALESECE.....
Pieczęć wyciśnięta na dokumencie z 1789 r. (Pieczęcie miast dawnej Polski, Wiktor Wittyg, Kraków-Warszawa 1905)

BRZECHÓW

Wieś położona jest w dolinie pomiędzy górami: Koski (311 m n.p.m.) i Sikorza (361 m n.p.m.) należących do Pasma Brzechowskiego, Zawadą (323 m n.p.m.), Podfazianą (343 m n.p.m.), Józefką (333 m n.p.m.), Świnią (350 m n.p.m.) i Żarnowicą (316 m n.p.m.).

Na podstawie analizy *Mapy Galicji Zachodniej* (1804) można stwierdzić, iż układ przestrzenny wsi został zmieniony. Dawniej w środku wsi lokalne drogi zbiegały się, tworząc trójkątny, niezabudowany plac zwany *nawsie*. Zabudowa wsi w części zachodniej była ulokowana wzdłuż dwóch dróg łączących się poza wsią w drogę prowadzącą do młyna Kryczka, zbudowanego na rzece Warkocz. Był to od średniowiecza aż do czasów nowożytnych jedyny trakt prowadzący do Kielc. W XVI stuleciu eksploatowano tu złoża rudy żelaza, a ślady tej działalności odnajdujemy w zachowanych dokumentach powstałych od XVI w. aż do 1. poł. XIX w.

Wieś Brzechów na Mapie Galicji Zachodniej (1804), za: <https://maps.arcanum.com>, data pobrania: 21.02.2020 r.

W literaturze przyjęto, że pierwsza wzmianka źródłowa na jej temat pochodzi dopiero z przekazu Jana Długosza, to jest z połowy XV w., niemniej dawniejszymi czasami wskazywano, że powstać mogła jeszcze w głębi XII wieku¹.

1 J. Pazdur, *Dzieje Kielc*, t. 1, Kraków 1963, ss. 35-36.

Opis z połowy XV w. wspomina o niej jako o wsi dobrze zagospodarowanej, będącej częścią uposażenia *kanonii Brzechowska* przy kieleckiej kolegiacie. We wsi było wtedy sołectwo z dwoma łanami, a także sześć łanów kmiecych. Kmiecie płacili po ½ grzywny czynszu, zwolnieni byli z odbywania pańszczyzny i nie dawali danin².

Była to wieś lokowana na prawie niemieckim z własnym samorządem reprezentowanym przez miejscowego sołtysa. Obok wymienionych dwóch łanów, powinien on posiadać jeszcze własny młyn i inne pożytki zwykle nadawane zasadzcy w procesie zasadzania wsi. Na przełomie XV i XVI wieku sołectwo zostało skupione przez kanoników i przekształcone w folwark pańszczyźniany. Równocześnie spadła liczba osiadłych przez kmieci łanów – w 1510 r. w Brzechowie odnotowano jedynie 4 zasiedlone łany kmiece³.

W roku 1529 wieś była w rękach posesora, niejakiego Tomasza Rożnowskiego. Pobierał on czynsz z całej wsi w wysokości 2½ grzywny oraz dziesięcinę z całej wsi o wartości 3 grzywien, co dawało dochód z Brzechowa wynoszący 5 ½ grzywny⁴.

W powstałym w 1540 r. spisie podatkowym tenże Tomasz Rożnowski dysponował jeszcze mniejszym arealem – obszar zajęty pod uprawę obejmował już tylko 3 łany osiadłe: 1 łan kmiecy, dwa półłanki i 4 ćwierć łanki. Pobierany czynsz wynosi 2 grzywny dochodu w monecie, tymczasem wartość wsi oszacowano na 50 grzywien⁵. Różnica w dochodach wsi wynosiła zatem aż 48 grzywien. Jedynym wytłumaczeniem tej znaczącej rozbieżności może być fakt dodatkowych dochodów z tytułu innych profesji – zapewne pozyskiwania kopalin w najbliższej okolicy.

Utrwaliła to miejscowa tradycja. Oto też pierwsza spośród okalających wieś wzniesień to Świnia Góra, oddzielająca od południa grunty Brzechowa od terenów wsi, a potem od miasta, Daleszyce. Na przełomie XIX i XX w. prezentowano miejscowe związane z nią legendy, w których odnaleźć można ślady górniczej przeszłości:

O wyniosłej tej górze, porosłej lasem, rozliczne krążą opowiadania. Na szczycie jej ma być tajemniczy loch, a w nim kufer napęczniony złotem i srebrem. Komu przeznaczono aby wejście do niego odnalazł, ten ujrzy trzy rosnące obok siebie krzewy lasu [krzewy, leszczyzny]: białej, żółtej i zielonej, niechaj kopie tam ziemię, a natrafi na podziemie a w nim ukryty kufer z pieniędzmi. Oprócz zwykłych legend o ukrytych skarbach, starano sobie wytłumaczyć samą nazwę Świętej Góry z punktu chrześcijańskich zapatrywań. Oto bardzo dawno temu miała się na niej objawić Matka Boska i przed laty, w czasach grasującego morowego powietrza, odbywano do tego miejsca procesje. Teraz zaś, powiada lud, Matka Boża nie objawia się tutaj z tego powodu: raz chłop jechał z ciężarem, konie ugrzęzły mu w błocie i nie mógł żadną

2 *Ioannis Długosz, Liber beneficiorum diocensis Cracoviensis*, t. 1-3, [w:] Opera omnia. Cura A. Przeździecki, Cracoviae 1863-1864, t. 1, s. 474; t. 2, s. 459.

3 J. Pazdur, *Dzieje Kielc...*, s. 56.

4 *Księga dochodów beneficjów diecezji krakowskiej z roku 1529 (tzw. Liber retaxationum)*, wyd. Z. Leszczyńska-Skrętowa, Wrocław 1968, ss. 400, 468.

5 *Polska XVI wieku pod względem geograficzno-statystycznym*, t. 4, Małopolska, opr. A. Pawiński, [w:] Źródła Dziejowe, t. 15, Warszawa 1886, s. 585.

miarą z bajora się wydobyć. Zamiast uciec się pod opiekę Bożej Rodzicielki, to on na pomoc diabła wzywał, a górę przezwał Świńską Górą.

Według innej opowieści we wnętrzu góry tej ma przebywać zakłęta dziewica.

Na stoku góry tej paś kiedyś chłopiec było i natrafił niechcący na wejście do podziemia. Zdjęty ciekawością zapuścił się w lochy, gdzie ujrzał skrzynię napelnioną złotem i srebrem. Obok siedziała panna w białej powłóczystej szacie, trzymając w ręku czerwony kwiatek. Przemówiła łagodnie do pastuszka podając mu kwiatek, aby wziął sobie garść pieniędzy. Chłopiec zdjęty niewymowną trwogą, nie słuchając, umknął. Rozległ się tylko za nim głos z podziemia: *nieszczęsny, gdybyś wziął ten kwiat, to byś mię wyprowadził na tamten świat*⁶.

W literaturze przyjęto, że na przełomie XVI i XVII w. w poszukiwaniu kopalin na terenie klucza kieleckiego zaangażowali się mieszczenie kieleccy⁷. Miało z pewnością związek z powstałym w Kielcach w 1601 r. Urzędem Górniczym⁸. Na podstawie źródeł pisanych możemy stwierdzić, iż również mieszczenie Daleszyc inwestowali swoje fundusze w działalność wydobywczą. Z nich Adam Sasin, Andrzej Smyczka i Solecki przed 1617 r. prowadzili prace wydobywcze na wytyczonych tzw. frystach we wsi Brzechów. Dowiadujemy się o tym z treści skargi gwarka kieleckiego Wawrzyńca Delpacego, posesora (od 1608 r.) kuźnicy Makoszyn, którą złożył do żupnika do sądu górniczego w Kielcach:

*Mój taskawy panie żupniku! Zapozwani tu są panowie Jakub Mazurek i Jakub Knapiek przysięgli prawa górnego, – iż oni – p. Jadamowi Sasinowi we własnym fryście moim na Koskach ku Brzechowu fryst wymierzeli, przez co winę w prawie opisaną i nagrodę szkód moich, które sobie szacuję na 100 grzywien, przepadły. Proszę tedy, aby i fryst ten zniesiony, i oni wedle prawa karani beli*⁹.

Wzmiankowany Adam Sasin, o którym dotąd niewiele było wiadomo, był przedstawicielem rodziny osiadłej w Daleszycach. Pierwszym znanym nam jest sławetny Stanisław Sasin, sołtys wsi Daleszyce, którego imię zanotowała księga wójtowsko-ławnicza miasta Bodzentyna w 1558 r. Jego synowi Sewerynowi Sasinowi powierzono lokację miasta Daleszyc w 1569-1570 r., zaś jego syn, również wójt Daleszyc, był bliskim krewnym Krzysztofa Sasina, który był plebanem kościoła w Daleszycach odnotowanym w 1597 r.¹⁰

6 W. Siarkowski, *Daleszyce*, „Gazeta Kielecka”, R. 2, 1871, nr 82, s. 30; nr 9, ss. 34-35.

7 J. Pazdur, *Dzieje Kielc...*, s. 67.

8 M. Kęsek, *Kielecki Urząd Górniczy 1601-1701 r.*, [w:] *Dzieje i technika świętokrzyskiego górnictwa i hutnictwa kruszcowego*, Warszawa 1972, ss. 127-146.

9 A. Drogosz, A. Cedro, *Wybrane ośrodki i miejscowości gospodarki żelaznej w czasach I Rzeczypospolitej wraz z przełomem XVIII i XIX wieku*, [w:] *Almanach Świętokrzyski*, red. cyklu S. Nowak, t. 5, Świętokrzyska era żelaza. Dzieje i udział w procesach rewolucji przemysłowej na ziemiach polskich, Warszawa 2020, s. 173; S. Kuraś, *Materiały do dziejów górnictwa i hutnictwa z Archiwów Metropolitalnego i Kapitulnego w Krakowie 1479-1640*, [w:] *Studia z dziejów górnictwa i hutnictwa*, pod red. J. Pazdura, t. 3, Wrocław 1960, nr 131, por. Z. Guldon, J. Kaczor, *Górnictwo i hutnictwo w staropolskim okręgu przemysłowym w drugiej połowie XVIII wieku*, Kielce 1994, s. 19.

10 AKMKr AV Cap 8, k. 44.

Seweryn Sasin być może był ojcem dwóch braci Sasinów, którzy około 1630 r. w Daleszycach *domy swe i role mieli*, a którzy *chcą się koniecznie szlachtą mieć*. Z *jakimś Gorzechowskim o powinowactwie prawią z nim, że przyjaciel ich*. Wspomniany Gorzechowski Stanisław herbu Jastrzębiec, to pisarz grodzki chęciński, podstarości i podzupek chęciński, który około 1626 r. ożenił się z Urszulą Sasinówną, zapewne ich siostrą¹¹.

We wspomnianej sprawie dotyczącej praw do prowadzenia prac górniczych w Brzechowie ostateczne zdanie zajęł posesor dochodów kanonii *fundi* Brzechów kanonik Adam Mosiążek, wówczas proboszcz w Bodzentynie. W końcu 1617 r. wydał on pisemną zgodę Janowi Szyszkowskiemu na poszukiwanie i wydobywanie rud żelaza, złota, srebra, miedzi i ołowiu na gruntach wsi Brzechów¹².

O owym Janie Szyszkowskim herbu Ostoja wiadomo bardzo niewiele. Zapewne o nim pisał Niesiecki, że był to *mąż rycerski, wkroczył w związki małżeńskie z Zarembianką*¹³. Decyzja kanonika Adama Mosiążka była formą zabezpieczenia interesów krewnych biskupa krakowskiego Marcina Szyszkowskiego. Po jego śmierci w 1634 r. przeszła w ręce niejakiego Marcjana Nicowskiego z żoną¹⁴.

W 1791 r. w zespole dworskim w Brzechowie znajdowały się dwa drewniane budynki – dwór i oficyna, a we wsi było 38 chat chłopskich i karczma. Nieco później odnotowano tu 3 dymy dworskie, 38 domów chłopskich, a wszystkich poddanych było 199. Stała tu wspomniana karczma (w rękach żydowskich) oraz młyn Kryczka w dzierżawie, będący własnością biskupstwa¹⁵.

Wsi nie objęła ustawa Sejmu Wielkiego przejmująca dobra biskupów krakowskich na rzecz Skarbu Państwa. Siedzibą dzierżawcy był dawny drewniany dwór otoczony zabudową gospodarczą. W roku 1801 jako jej właściciela wykazano kanonikę kielecką w osobie księdza kanonika Franciszka Kosińskiego, a poddzierżawcą był niejaki Paweł Świerzejowski¹⁶. W kolejnych dziesięcioleciach XIX w. zachodziło niewiele zmian na terenie wsi. W 1827 r. było tu 37 domów i 231 mieszkańców, podobnie jak to było w poprzednich dziesięcioleciach. Wieś była wydzierżawiana osobom prywatnym, ale stanowiła własność kościelną¹⁷.

Zespół dworski położony był w miejscu obecnej szkoły podstawowej, w południowo wschodniej części wsi. Na podstawie Mapy Galicji Zachodniej (1804) możemy powiedzieć, iż zabudowa zespołu złożona była z budynku dworu oraz z dwóch symetrycznie ustawionych oficyn. Po stronie zachodniej dworu, poza drogą wiejską,

11 W. N. Trepka, *Liber Generationis Plebeanorum („Liber Chamorum“)*, Wrocław 1995, poz. 1796, s. 357; poz. 538, s. 150.

12 J. Kuraś, *Materiały do dziejów górnictwa...*, nr 132. s. 325.

13 K. Niesiecki, *Herbarz polski*, t. 8, Lipsk 1841, s. 651.

14 W. Kowalski, *Struktura społeczna szlachty i struktura własności*, [w:] Stefan Czarniecki. *Żołnierz-obywatel-polityk*, Kielce 1999, s. 151.

15 *Materiały Atlasu Historycznego Polski końca XVIII wieku*, IHP PAN w Krakowie.

16 *Słownik miejscowości i elity wiejskiej zachodniej Małopolski w latach 1772-1815*, za: <http://www.gospodarka-galicji.pl>, data pobrania: 21.08.2022 r.

17 AP w Radomiu, ZDP, *Akta Kanonii kieleckiej fundi Brzechów 1825-1866*, sygn. 58/44/0/30.10/5777.

znajdował się niewielki staw. Od strony północnej znajdował się ogród, zapewne owocowo-warzywny, założony na planie prostokąta. Nieopodal od strony zachodniej usytuowane były dwa rzędy chałup chłopskich.

Na jego temat nie ma żadnego śladu w literaturze, tym cenniejsze są dla badaczy wszelkie opisy budynków, w tym domów chłopskich, dworu, karczmy i wiatraka¹⁸. W latach 1849-1852 powstała dokładna dokumentacja aktowa wytworzona przez pracowników Dyrekcji Ubezpieczeń¹⁹.

Wież Brzechów na mapie rosyjskiej z 1914 r., za: Archiwum Map WIG, data poprania 1.02.2020 r.

W tym też czasie doszło do tzw. uporządkowania wsi należącej do Kapituły Kolegiaty Kieleckiej, na którą składały się grunty kościelne w dyspozycji chłopów oraz folwark kościelny²⁰.

W okresie po powstaniu styczniowym (1864), grunty zostały podzielone pomiędzy mieszkańców. Włościanie otrzymali nadziały gruntu z prawami wspólnych państwisk i dostępu do opał, zaś grunty folwarczne zostały zajęte przez władze²¹.

18 AP w Radomiu, ZDP, *Spisu inwentarza fundi instructi kanonii Brzechów* (1825-1865), sygn. 58/44/0/30.10/5776.

19 AP w Kielcach, Dyrekcja Ubezpieczeń w Warszawie, *Wykazy ubezpieczenia i szacunki szczegółowe zabudowań wsi Brzechów, pow. kielecki, gub. radomska, gmina Brzechów* (1849-1852), sygn. 21/17/0/-/36.

20 AP w Kielcach, RGR, *Tabela wykazująca uposażenie, obowiązki i powinności rolników w Brzechowie do dóbr głównych Brzechów należącej do własności Kapituły Kolegiaty Kieleckiej w parafii Daleszyce gm. Brzechów powiatu kieleckiego, guberni radomskiej* (1846), sygn. 21/1/0/-/3233.

21 AP w Kielcach, APK, *Komisarz do spraw włościańskich powiatu kieleckiego, [Akta szczegółowe wsi: Brzechów instyucki gmina Daleszyce. O włościańskich prawach do ziemi]* (1863-1914), sygn. 21/42/0/-/142; APR, ZDP, *Zajęcia dóbr Brzechów należących do kanonii kapituły kieleckiej* (1866), sygn. 58/44/0/30.10/5778; APR, ZDP, *[Zajęcie na skarb majątku kościelnego Brzechów]* (1867-1878), sygn. 58/44/0/10/131; APK, *Urząd Gubernialny Kielecki do spraw Włościańskich, [Brzechów poduchowny, gm. Daleszyce – urządzenie włościan]* (1868-1913), sygn. 21/40/0/2.2/832.

Dawny majątek kanonii Brzechów stał własnością państwową²². Połączony z dobrami Napęków, folwark brzechowski był wydierżawiany osobom prywatnym. W roku 1878 był to Franciszek Bieliński²³.

Wieś Brzechów na mapie WIG z 1938 r. Archiwum Map WIG. Wydanie internetowe.

Sam folwark w 1883 r. został sprzedany radcy tytularnemu Michałowi Romanowowi²⁴. W praktyce majątek był w dalszym ciągu wydierżawiany osobom trzecim, gdyż właściciel nie rezydował w swoich dobrach²⁵.

W tym czasie, co niezwykle ciekawe, Józef Olejarczyk, jeden z dzierżawców majątku w początkach XX w., wystawił w Brzechowie kaplicę publiczną²⁶. Z tego okresu pochodzi interesujący zespół akt, dzięki którym możliwe jest poznanie historii zabu-

22 AP w Radomiu, ZDP, [Zajęcie na skarb majątku kościelnego Brzechów] (1867-1878), sygn. 58/44/0/10/131; APK, RGR, *Dělo K[ě]leckago [G]ubernskago [P]ravljenija. Po otnošenija Kazennoj Palaty o pojasnenie pravil'nosti likvidacionnych svideł'stv po iměnijam Brzechov i měronice užd Kěl'ce* (1877), sygn. 21/31/0/-/14515.

23 AP w Radomiu, ZDP [Rozrachunki z dzierżawcą maj. poduchownych Brzechów i Napęków Franc. Bielińskim] (1878), sygn. 58/44/0/10/132; APR, ZDP, [Ob ariendie im. Brzechow i Napienkow] 1878-1884, sygn. 58/44/0/10/532.

24 AP w Radomiu, ZDP, *O prodażie poduchownagi imienija Brzechow, kieleckago uezda* (1883-1884), sygn. 58/44/0/10/955; APK, Kancelaria Gubernatora Kieleckiego, [...] *Po vsepodannejšemu prošeniju z Komisara Kěleckago Voennago gospitale otstavnago titularnago sovetnika Michaila Romanova o razrešeni kupite bez targov l'egotnych uslevijach, poduchovnyj fol'varke Brzechov* (1883), sygn. 21/30/0/-/217; AP w Radomiu, RGR, *Dělo K[ě]leckago [G]ubernskago [P]ravljenija. Ob objavlenie Tituljarnomu Sovětnika Michailu Romanovu ob ostavlennii bez posłědstvii podannogo im prošeniju o prodaže emu poduchovnago mēniji Brzechov* (1885), sygn. 21/31/0/-/14634.

25 AP w Radomiu, ZDP, *Majątku Brzechów w powiecie kieleckim* (1889-1902) sygn. 58/44/0/5/4360.

26 AP w Kielcach, RGR, *O postrojkě žitelem der. Brzechov, gminy Dalešice Josifom Olejarčik rimsko-katoličeskoj časovni v tožje derevně* (1902-1903), sygn. 21/31/0/-/3901.

dowy i gospodarki folwarku. Dokonano inwentaryzacji i opisu zabudowań i wszelkich pożytków należących do folwarku²⁷.

Po 1918 r. w niepodległej Polsce majątek jako dobro porosyjskie poddano do szybkiej parcelacji²⁸. Proces ten trwający dobre kilka lat, a ostatecznie zakończony został w latach 30. XX w.²⁹

Po zakończonej bitwie pod Laskami Józef Piłsudski wydał specjalny rozkaz odczytania przed walczącymi w imię Polski podziękowania. 1 listopada na łące za wsią ustawiły się kolejne kompanie. Kazano im stanąć tylko z karabinami i ładownicami. Po komendzie „Baczność! Kryj!” przed batalionem pojawił się płk. major Śmigły, który donośnym głosem odczytywał rozkaz: „Żołnierze, w ostatnim boju pod Anielinem i Laskami okazaliście swą dzielność. Pokazaliście, że godni jesteście Waszych Ojców i Dziadów, że duch bohaterstwa i dzielność żyje w Waszych mężnych sercach.” Czytał również podziękowanie: „Dziękuję I i III batalionom w imieniu sprawy, której wszyscy służymy, za ten dzień chwały. Z dumą patrzyłem na spokój i pewność siebie, z którymi oba bataliony poszły w ogień. (...) Chcę wierzyć, żeście się nie spalili duchowo w jednej chwili i wytrzymacie z podniesionym czołem długą próbę wojny. Przeciwno Wam idzie teraz gwardia moskiewska, czyż gwardia polska okaże się niższą i gorszą od niej? Do boju więc!”

Kiedy major skończył odczytywać rozkaz, przed żołnierzami zjawiał się Józef Piłsudski. Żołnierze oddali mu należyte honory, a on salutując dokonał przeglądu oddziałów. Zatrzymał się przed kompanią kadrową i wsparł ją słowami wiary w jej zwycięstwo w bitwie z gwardią carską. Los bojowników o niepodległość Polski zgromadzonych w Brzechowie, którzy jedyne oparcie znajdowali w swym wodzu – Józefie Piłsudskim, najlepiej wyraża fragment pieśni patriotycznej „Legiony”³⁰.

27 AP w Radomiu, ZDP, *Plan części gruntu, oznaczonego lit. B, wydzielonego z folwarku poduchownego Brzechów* (1905), sygn. 58/44/0/31/778; APR, ZDP, *Majątek Brzechów pow. Kielce* (1912), sygn. 58/44/0/3/1098; APR, ZDP, *Zabudowań w dobrach Brzechów* (1914), sygn. 58/44/0/9/1344.

28 AP w Radomiu, Okręgowy Urząd Ziemi w Kielcach, *Sprawa parcelacji majątku państwowego wieś Brzechów, pow. kielecki, gmina Daleszyce* (1919-1932, 1937-1937), sygn. 21/105/0/8/2732.

29 AP w Radomiu, Zbiór kartograficzny, *[BRZECHÓW gm. Daleszyce pow. kielecki]* (1923), sygn. 21/460/0/1/974; APK, Zbiór kartograficzny, *[BRZECHÓW gm. Daleszyce pow. kielecki]* (1930), sygn. 21/460/0/1/975.

30 <https://ckinfo.pl/pamietamy-wizyta-jozefa-pilsudskiego-w-brzechowie/>.

Niniejsza niewielka książeczka powstała z inicjatywy Burmistrza Miasta i Gminy Daleszyce Dariusza Meresińskiego i Rady Miejskiej w Daleszycach. Jest jedną z 18 niewielkich pozycji prezentujących pierwsze kroki w dziele stworzenia pełniejszej opowieści o dziedzictwie narodowym na terenie miejscowości wchodzących w skład gminy Daleszyce.

f Dariusz Kalina
www.dariuszkalina.net

Dariusz Kalina, historyk, publicysta, badacz i popularyzator dziedzictwa narodowego z terenu dawnego województwa sandomierskiego. W latach 2001-2013 pracownik Regionalnego Ośrodka Badań i Dokumentacji Zabytków w Kielcach na stanowisku specjalista ds. kwerend źródłowych, a ostatnio pełnił obowiązki dyrektora Oddziału Terenowego Narodowego Instytutu Dziedzictwa w Kielcach. Od wielu lat jest inspiratorem i organizatorem konferencji i o charakterze kulturalnym, naukowym i popularno-naukowym dotyczących budownictwa rezydencjonalno-obronnego, zmagają związanych z urbanistyką oraz roziedleniem rycerstwa. Oto niektóre publikacje, w których znajdziemy jego artykuły: *Późnośredniowieczne zamki królewskie na terenie dawnego województwa sandomierskiego*, red. L. Kajzer, Kielce 2005; *Dzieje Chęcin, Chęciny* 2007, *Fundacje kancлера Krzysztofa Szydłowskiego*, red. W. Iwańczak, D. Kalina, R. Kubicki, M. Wardzyński, Lisów 2012; *Busko i jego Zdrój* red. D. Kalina, W. Legawiec, Busko 2014; *Na włoszczowskich grodach historii. Materiały z sesji naukowych odbytych w Gruszczyńcu, Ludyni, Olesznie, Włoszczowie poświęconych dziejom powiatu włoszczowskiego*, red. D. Kalina, Kielce-Włoszczowa 2012; *Parafia Krasocin na przestrzeni dziejów* red. D. Kalina, A. Malicki, Krasocin 2016; *Dziedzictwo kulturowe na terenie Gminy Chmielnik, Chmielnik* 2016; *Busko-Zdrój, Dzieje miasta w XIX-XX w., Budko-Zdrój* 2017; *Gmina Rytwiany. Dziedzictwo kulturowe, Rytwiany* 2017; *Miasto i Gmina Wiślica, Wiślica* 2018; *Z dziejów Włoszczowy i okolic*, red. I. Boratyn, M. Staniaszek, Włoszczowa 2020; *Parafia pw. św. Stanisława Biskupa i Męczennika w Tumlinie, Włoszczowa* 2021.

